

แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย The Direction of Digital Television's Content Regulation in Thailand

อภิญญพัทธ์ กุสิยารังสิธิ^{*1}
Apinyapat Kusiya-rungsit^{*1}

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Lecturer of Advertising and Public Relations Department

Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangla University of Technology Phra Nakhon

* Corresponding Author e-Mail: apinyapat.k@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการกำกับดูแลเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย นำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาของกิจการโทรทัศน์ในประเทศไทย มีทั้งสิ้น 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) การกำกับดูแลโดยตรงจากภาครัฐ (2) การกำกับดูแลร่วมกัน (3) การกำกับดูแลโดยเสมือน (4) การกำกับดูแลตนเอง ตลอดจน การสะท้อนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการกำกับเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย พร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหาจากทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานที่กำกับดูแลกิจการด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลโดยตรง รวมถึง การส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลกันเองของกลุ่มผู้ประกอบการด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัล ทั้งด้านภาพ เสียง และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม เพศ ความรุนแรง และการใช้ภาษา รวมทั้งการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลทุกคน ให้มีความรู้เท่าทันสื่อวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลให้มากขึ้น และให้ตระหนักถึงการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์มากกว่าการเปิดรับสื่อเพื่อความบันเทิง

คำสำคัญ: การกำกับดูแลเนื้อหา สถานีโทรทัศน์ดิจิทัล

Abstract

This article aims to present guidelines to regulate the content of digital television stations in Thailand. There are four types of regulatory guidelines for television broadcasting in Thailand: (1) Explicit direct government regulations, (2) Co-regulations, (3) Quasi-regulations, and (4) Self-regulations, also in reflection of problems and obstacles in the regulation of the content of digital television stations in Thailand. The solution comes from all sectors, including the direct oversight of radio and television broadcasting the supervision of the media, radio, digital television, audio and content operators with a focus on gender, violence and language use, as well as education. The aim is to create awareness for all digital television viewers to become more knowledgeable on digital radio and television and to be aware of the exposure. Knowledge is more useful than media exposure.

Keywords: Content Regulations, Digital Television

1. บทนำ

การถือกำเนิดของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย เริ่มทดลองออกอากาศครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2556 ปัจจุบันประเทศไทยมีการออกอากาศโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ทั้งสิ้น 2 ประเภท ได้แก่ 1) บริการสาธารณะ มีทั้งสิ้น 3 ช่อง คือ ททบ. 5 NBT และ Thai PBS 2) บริการทางธุรกิจ แบ่งเป็นหมวดหมู่ย่อย 4 หมวด ได้แก่ 2.1) หมวดหมู่เด็ก เยาวชน และครอบครัว จำนวน 2 ช่อง คือ 3 Family และ MCOT Kids & Family 2.2) หมวดหมู่ข่าวสาธารณะ จำนวน 6 ช่อง คือ TNN 24, New TV, Spring News, Bright TV, Voice TV และ Nation TV 2.3) หมวดหมู่ทั่วไปแบบความคมชัดปกติ จำนวน 7 ช่อง คือ เวิร์คพอยท์ทีวี True 4 U, GMM 25, Now, 8, 3 SD และ Mono 29 2.4) หมวดหมู่ทั่วไปแบบความคมชัดสูง จำนวน 7 ช่อง คือ MCOT HD, One ไทยรัฐทีวี 3 HD, Amarin TV HD, 7 HD และ PPTV (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2560) สำหรับการออกอากาศโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม มี 2 ลักษณะที่สำคัญ คือ โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม และกลุ่มเคเบิลท้องถิ่น (สำนักข่าวอิศรา, 2560) และโทรทัศน์ออนไลน์ที่มีลักษณะการนำเสนอทั้งที่เป็นการถ่ายทอดสด รายการโทรทัศน์ย้อนหลัง รายการที่อยู่ในรูปแบบของคลิปวิดีโอ (สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย, 2553, น.127)

ทั้งนี้สื่อวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลประสบปัญหาในเรื่องของจริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหา ผลการวิจัยของมูลนิธิสื่อมวลชนศึกษาเรื่อง จริยธรรมสื่อโทรทัศน์กับผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก: ศึกษาเปรียบเทียบโทรทัศน์ดิจิทัลช่องที่ได้รับความนิยมช่วงเดือนตุลาคม 2557 และมกราคม 2558 พบว่า ช่องทั่วไปแบบความคมชัดสูง (HD) ได้แก่ ช่อง 3 HD พบเนื้อหาความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงเนื้อหาเรื่องภาษาหยาบคาย เพศอคติ และทางภาพตัวแทนในละคร ช่อง 7 HD พบเนื้อหาความรุนแรงทางร่างกาย ภาษาส่อ หยาบคายในละคร และพบเนื้อหาความรุนแรงทางร่างกายในการ์ตูนเล็กน้อย และช่อง MCOT HD พบความรุนแรงทางร่างกาย ภาษาส่อทางเพศ ภาษาหยาบคาย และอคติเรื่องรูปร่างหน้าตาในละคร sitcom เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่รายการประเภทการ์ตูนพบทั้งความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ (มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา, 2557, น.51)

ช่องทั่วไปแบบความคมชัดปกติ (SD) ได้แก่ ช่อง Workpoint พบเนื้อหาเรื่องเพศ ภาษา ความรุนแรง และอคติผ่านภาพตัวแทนในหลายรายการ แต่พบมากเป็นพิเศษในรายการชิงร้อยชิงล้านคลาสสิก ช่อง 8 พบเนื้อหาความรุนแรงทางร่างกาย และจิตใจ รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในละคร และมักพบการใช้ภาษาส่อทางเพศ และอคติเรื่องรูปร่างหน้าตา ในรายการประเภทเกมโชว์ผ่านการเล่นมุกตลกขบขัน ช่อง Mono29 พบเนื้อหาความรุนแรงทางร่างกาย พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้อาวุธในรายการการ์ตูน และภาพยนตร์จีนชุดเป็นส่วนใหญ่ และเนื้อหาเรื่องเพศสัมพันธ์โดยนัยในรายการการ์ตูน และภาพยนตร์จีนชุด (มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา, 2557, น.51)

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศทางเลือกต่างๆ ที่มีลักษณะเด่นในละคร เช่น การนำเสนอละครที่เกี่ยวกับชายรักชายที่ปรากฏในผังรายการของช่องโทรทัศน์ดิจิทัลที่นำเสนอตลอดปี 2559 ได้แก่ “SOTUS The Series พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง” ที่ออกอากาศทางช่อง one 31 “ไดอารี่ตุ๊ซี่ 2” ที่นำเค้าโครงเรื่องมาจากเพลงดัง “บันทึกของตุ๊ต” ที่ออกอากาศทางช่อง GMM 25 ละคร “เดือนเกี้ยวเดือน” “2 Moons The Series” MAKE IT RIGHT รักออกเดิน ซีซั่น 2 ที่ไม่มีผู้ชมในวงกว้าง เน้นแฟนคลับเฉพาะกลุ่ม ที่มีการวิจารณ์เรื่องบทละครที่มีเค้าโครงเรื่องเดิมๆ เน้นฉากเลิฟซีนที่เพิ่มขึ้นมากเกินไปจนความจำเป็น เป็นต้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2560)

นอกจากละคร หรือซีรีส์ ที่มีเรื่องของ ชายรักชาย เป็นนักแสดงหลักแล้ว ยังมีการนำเสนอความรักของหญิงรักหญิงอีกด้วย ซีรีส์ ฮอว์ไบน ที่ออกอากาศทางช่อง One 31 ที่นำเสนอความรักแบบชายรักชายในคู่ของ ภู-ธีร์ แล้วยังคงมีความรักแบบหญิงรักหญิง คือ คู่ดาว-ก้อย ที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จพอสมควร เนื่องจากนักแสดงทั้งสองคนในเรื่อง คือ เบลล์ เหมิสรา และเฟ้น ศันสน์บุตร ถูกผู้ชมคิดจินตนาให้เป็นคู่รักในโลกแห่งความเป็นจริง (ประภาภูมิ เอี่ยมสม, 2559) รวมถึงละครเรื่อง Club Friday The Series 8 รักแท้...มีหรือไม่มีจริง ตอนรักแท้หรือแค่...ความหวัง ที่นำแสดงโดย วุ่นเส้น วิวิธินา รักดีประสงค์ และพอลล่า เทเลอร์ (ข่าวสด, 2560)

ผลการวิจัยของมูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ผังและเนื้อหารายการเดือนตุลาคม 2557 ของโทรทัศน์ดิจิทัลช่องทั่วไปแบบความคมชัดสูง พบว่า มีรายการที่นำเสนอเนื้อหาที่อาจไม่เหมาะสม 12 รายการ เป็นละคร จำนวน 8 รายการ sitcom จำนวน 3 รายการ และเรียลลิตี้ จำนวน 1 รายการ โดยมี

2 รายการออกอากาศในช่วงเวลารายการสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นรายการที่สถานีจัดเรตติ้งเป็นเรต “ท” ทั้งหมด ส่วนอีก 10 รายการ ออกอากาศในช่วงเวลาที่ต่องเฝ้าระวังเนื้อหาที่อาจไม่เหมาะสม เป็นรายการที่สถานีจัดเรตติ้งเป็นเรต “ท” 9 รายการ และเรต “น13+” 1 รายการ แต่พบว่า ในบางตอนมีเนื้อหาที่อาจไม่เหมาะสม ทำให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะได้รับชมเนื้อหาที่เป็นภัยต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม (มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา, 2557, น.49)

นอกจากนั้น ปัญหาเรื่อง การโฆษณา และโฆษณาแฝงที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลในช่วงเดือนตุลาคม 2557 มีจำนวนโฆษณาแฝงสินค้าและบริการ มากกว่า เดือนมกราคม 2558 พบว่า มีเนื้อหาสินค้า/บริการต่างๆ จำนวน 23 ชิ้น ใน 11 รายการ โดยพบมากในกลุ่มรายการประเภทละคร ซิทคอม ภาพยนตร์ และรายการบันเทิงเป็นหลัก และไม่พบว่ามีโฆษณาแฝงเนื้อหาในกลุ่มรายการการ์ตูน รายการสำหรับเด็ก (มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา, 2557, น.50)

ส่วนการโฆษณาอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณค่าทางโภชนาการไม่เหมาะสมต่อสุขภาพของเด็กและเยาวชน มีการโฆษณาแฝงทั้งหมด 103 ชิ้น พบว่า โฆษณาแฝงในรายการโทรทัศน์ที่มีเรต ท ซึ่งเป็นรายการทั่วไป มากที่สุด รองลงมาคือ เรต ท ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก และ เรต ท ที่เป็นการดูรูปแบบของการโฆษณาแฝง ในช่วงเวลารายการสำหรับเด็กและเยาวชน มีทั้งหมด 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) การแฝงกราฟิก จะมีลักษณะภาพกราฟิกในช่วงเข้าออกเบรก ระหว่างในเนื้อหารายการและตอนท้ายของรายการ (2) การแฝงสปอตสั้น VTR เป็นการโฆษณาสินค้าในช่วงเข้าออกเบรกของรายการ และตอนท้ายของรายการ โฆษณาแฝงรูปแบบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นโฆษณาตรงที่ออกในรายการนั้นๆ ด้วย (3) การแฝงกับวัตถุจะมีการนำสินค้ามาวางไว้ฉากของรายการ เช่น ฉากร้านค้า สินค้าวางอยู่ในชั้นวางขายสินค้า (4) การแฝงกับเนื้อหา จะเป็นการให้พิธีกรหรือ ตัวละครกล่าวถึงชื่อและสรรพคุณของสินค้า หรือการสนับสนุนรายการและสนับสนุนของรางวัล และ (5) การแฝงกับบุคคล ผู้แสดง ตัวละคร หรือผู้เข้าร่วมรายการจะเป็นผู้หยิบ จับ ถือ หิ้วสินค้า และรูปแบบของการโฆษณาแฝงที่ใช้มากที่สุด คือ การแฝงกราฟิก รองลงมาคือ การโฆษณาแฝงสปอตสั้น VTR และการโฆษณาแฝงกับวัตถุ (มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา, 2560, น.2)

ในการเผยแพร่เนื้อหาของโทรทัศน์ดิจิทัล คือ มีการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านเพศ ภาษา ความรุนแรง และการโฆษณาแฝง ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนมีนโยบายในการกำกับดูแลเนื้อหาของโทรทัศน์ดิจิทัลดังกล่าวต่อไป โดยการศึกษาเรื่อง แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการกำกับดูแลเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทย

2. แนวทางการกำกับดูแลเนื้อหาของกิจการโทรทัศน์

ในการกำกับดูแลเนื้อหาของกิจการโทรทัศน์ของประเทศไทย มีระดับการกำกับดูแล ทั้งสิ้น 4 ระดับ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2556, น.4)

1. การกำกับดูแลโดยตรงจากภาครัฐ (Explicit direct government regulation) ภาครัฐใช้อำนาจในการควบคุมสื่อได้โดยตรง มีการกำกับดูแลเนื้อหากิจการโทรทัศน์โดยการใช้กฎหมายในการกำกับดูแล ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กล่าวถึงในมาตรา 35 เกี่ยวกับเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) ลำดับต่อมา คือ ประมวลกฎหมายอาญา ที่มีการกล่าวถึงการนำเสนอเนื้อหาที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์ ที่ปรากฏในมาตรา 112 การนำเสนอเนื้อหาที่ขัดต่อความมั่นคงของประเทศ ในมาตรา 116 การหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาที่สื่อมวลชนอาจไปหมิ่นประมาทบุคคลต่างๆ และเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ในมาตรา 328 เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) รวมทั้งการมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้ในการกำกับดูแลสื่อมวลชนในฐานะความผิดฐานการละเมิดที่มีลักษณะการกล่าว หรือโฆษณาที่ไม่เป็นความจริง ส่งผลต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และการประกอบอาชีพของบุคคลอื่น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) นอกจากนี้ ในมาตรา 37 ของพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ที่ได้มีการกล่าวถึงการควบคุมเนื้อหาการทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่ก่อให้เกิดการลบล้างการปกครองของประเทศไทย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ขัดต่อศีลธรรมอันดี นำเสนอเนื้อหาที่มี

ลักษณะลามกอนาจาร ตลอดจนการนำเสนอเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อการเกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560)

2. การกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) มีลักษณะเป็นการร่วมกำกับดูแลระหว่างรัฐบาลกับการกำกับดูแลกันเองของผู้ประกอบการ โดยที่รัฐให้อำนาจบางส่วน และมีมาตรการรองรับในการกำกับดูแล (A regulatory backstop) หากการกำกับดูแลกันเองล้มเหลว ลักษณะนี้ปรากฏในประเทศไทยจากการที่มีการก่อตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. เป็น องค์การของรัฐที่เป็นอิสระ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบ กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นให้เป็นไปตามมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตาม วรคหนึ่ง และกำกับการประกอบ กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2560)

ตามที่กฎหมายบัญญัติ “กสทช. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบ กิจการวิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน” ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้มีคณะกรรมการย่อย 2 คณะ ปฏิบัติการแทน กสทช. ในด้านที่เกี่ยวข้อง กล่าว คือ “คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ หรือ กสท.” ปฏิบัติการแทนในส่วนภารกิจเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และ “คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม หรือ กทค.” ปฏิบัติการแทนในส่วนภารกิจเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2560)

สำหรับการกำกับดูแลร่วมกันของประเทศไทย คือ การตราพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ในมาตรา 39 ที่มีการส่งเสริมให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม โดยมุ่งเน้นในเรื่องการคุ้มครองการได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน การคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560)

ในกรณีนี้หากมีผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ที่เป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนบุคคลสามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้ ตามความใน มาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560)

3. การกำกับดูแลโดยเสมือน (Quasi-regulation) เป็นรูปแบบที่ภาครัฐพยายามเข้ามามีอิทธิพลในการกำกับดูแล โดยมีความมุ่งหวังให้ผู้ประกอบการยอมรับ และปฏิบัติตามกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐ แต่รัฐไม่ได้ใช้อำนาจโดยตรง เช่น คำแนะนำ ขอสั่งเกต หรือแผนการ หรือข้อตกลงระหว่างรัฐบาล และภาคเอกชนในเรื่องหนึ่งเรื่องใด เพื่อใหกฎหมายบังเกิดผล (ธรรมนิศย์ สุมนตกุล, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต, 2556, น.4) จากแนวคิดนี้จะพบว่า เงื่อนไขในการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์เพื่อให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิตอลมีอายุสิบห้าปี นับจากวันที่ได้รับใบอนุญาต (ข้อ 13.2) ทั้งนี้ ต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบเนื้อหารายการ ผังรายการ ตามที่คณะกรรมการกำหนด (ข้อ 13.7) ที่ปรากฏในประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประมูลคลื่นความถี่เพื่อให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิตอล ประเภทบริการทางธุรกิจระดับชาติ พ.ศ. 2556 (ราชกิจจานุเบกษา, 2556, น.102-103) ที่เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลโดยเสมือนของภาครัฐที่สร้างแรงจูงใจในการกำกับดูแลเนื้อหาของโทรทัศน์ในระบบดิจิตอล

4. การกำกับดูแลกันเอง (Self-regulation) เป็นอำนาจในการกำกับดูแลโดยผู้ประกอบการด้านสื่อมวลชนทั้งหมด และการกำกับดูแลโดยสมาคมวิชาชีพ กรณีสื่อวิทยุโทรทัศน์มีสมาคมวิชาชีพในการกำกับดูแล คือ สมาคม

นักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ที่ได้กำหนดจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2555 (แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2555) ที่สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติได้แก่ (1) นำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสาร ข้อเท็จจริง เพื่อประโยชน์สาธารณะ ด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นธรรม (2) เคารพสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าว (3) มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพ สื่อสารมวลชนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน (4) ปกป้อง และปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม (5) ให้ความเป็นธรรมต่อผู้ตกเป็นข่าว หากนำเสนอข้อมูลผิดพลาดต้องดำเนินการแก้ไขโดยทันที พร้อมขอภัยในความผิดพลาดดังกล่าว (6) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น (7) ไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, 2555)

นอกจากนั้น ได้มีสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย มีการกำหนดข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าวว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553 ในหมวด 2 ว่าด้วย จริยธรรมของวิทยุและโทรทัศน์ ข้อ 5 วิทยุ และโทรทัศน์ต้องนำเสนอ หรือเผยแพร่ข่าวสาร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามหลักวัตถุประสงค์ ภายใต้พื้นฐานความรู้ และความถูกต้องครบถ้วน ข้อ 6 วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอ หรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ข้อ 7 วิทยุและโทรทัศน์มีหน้าที่ปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ดังนี้ (1) ต้องนำเสนอ หรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่สาธารณะชนตามหลักวัตถุประสงค์ ด้วยความถูกต้องเที่ยงตรง แม่นยำ และครบถ้วน ด้วยความเป็นธรรมโดยปราศจากอคติ 4 ได้แก่ ฉันทาคติ โทษาคติ ภัยาคติ และโมหาคติ (2) หากมีการอ้างอิง หรือคัดลอกข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลอื่น ต้องแจ้งที่มาของข่าวสาร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอหรือเผยแพร่ดังกล่าว (3) ต้องปกปิดชื่อตัว ชื่อสกุล รูปร่าง ลักษณะ และสถานะของแหล่งข่าว รวมทั้งข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำคัญที่แหล่งข่าวประสงค์ให้ปกปิด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากแหล่งข่าว และเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเปิดเผยดังกล่าวไม่เป็นอันตรายต่อแหล่งข่าว (4) การนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เกิดความผิดพลาดต้องดำเนินการแก้ไขความผิดพลาดโดยทันที พร้อมทั้งขอภัยในความผิดพลาดดังกล่าว (5) การนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์และโศกนาฏกรรมแก่ผู้ตกเป็นข่าว (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, 2555) (6) การนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงประโยชน์แห่งสาธารณะ (7) การแสดงความคิดเห็น หรือการวิจารณ์ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ถูกพาดพิง และต้องแยกแยะให้ชัดเจนว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นการแสดงความคิดเห็น โดยต้องแจ้งให้ทราบว่า เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือการวิจารณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพข่าวนั้น การแสดงความคิดเห็นพึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีพันธกรณีอื่นใด นอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชน โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น (8) ต้องแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (9) ต้องไม่นำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยมีการประกาศโฆษณาที่แอบแฝงมาพร้อมกับข่าวสาร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจนทำให้ประชาชนหลงเชื่อในความเป็นข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (10) ต้องระมัดระวังไม่นำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ตนเองหรือพวกพ้องมีผลประโยชน์ทับซ้อน หากผู้ประกอบวิชาชีพข่าวมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องแจ้งหรือรายงานพร้อมกับการนำเสนอหรือเผยแพร่ดังกล่าวทันที (11) ต้องระมัดระวังการนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายใต้ขอบเขตแห่งขนบธรรมเนียม ประเพณี ศีลธรรมอันดีงามของประชาชน มิให้ประชาชนหลงเชื่อในสิ่งที่มกมาย และไม่เป็นเครื่องมือในการนำเสนอหรือเผยแพร่สิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม หรือกระทบต่อสาธารณะ (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, 2555)

สำหรับการกำหนดหลักการจริยธรรม 8 ข้อ ขององค์กรในกิจการกระเสี่ยงและกิจการโทรทัศน์ ได้แก่ (สำนักส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง, 2557, น.13-15)

1. หลักผลประโยชน์ สาธารณะ ทุกองค์กรด้านกิจการกระเสี่ยงและกิจการโทรทัศน์ต้องตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ การนำเสนอข่าว เรื่องราว หรือประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงที่สำคัญของประชาชน หรือที่มีผลกระทบต่อกระดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคม ต้องยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมเสมอ

2. หลักความเป็นอิสระ องค์การด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ต้องไม่ตกเป็นเครื่องมือ หรือ กลุ่มกดดันทางการเมือง ไม่ยินยอมให้อำนาจทุนเข้าครอบงำความเป็นอิสระในการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

3. หลักสิทธิมนุษยชน ผู้ประกอบวิชาชีพต้องเคารพสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เห็นคุณค่า และความสำคัญของความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ในทุกด้าน ไม่เหยียดหยาม แบ่งแยก เลือกปฏิบัติต่อ มนุษย์ในสังคม ทั้งเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศสภาพ เพศวิถี อายุ ความพิการ ฯลฯ

4. หลักความทั่วถึง การทำให้ประชาชนส่วนมากเข้าถึงบริการของสื่อ และการใช้ประโยชน์จากสื่อ โดยประชาชนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

5. หลักความเท่าเทียม ผู้ประกอบวิชาชีพต้องคำนึงความเสมอภาค ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น ชนบททางไกล โดยไม่เลือกปฏิบัติในทุกกลุ่มคนในสังคม

6. ความหลากหลาย ผู้ประกอบวิชาชีพต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทัศนคติ รสนิยม พื้นที่ ภูมิฐานะ เชื้อชาติ ในการนำเสนอข่าวสาร สาระ บันเทิง ทั้งแง่เนื้อหารายการ และกลุ่มเป้าหมาย ที่แตกต่างกัน ควรส่งเสริมให้มีผู้ผลิตอิสระขนาดเล็ก มีการกระจายตัวของผู้ผลิตที่มุ่งนำเสนอเนื้อหารายการ ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้ชม

7. การพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพต้องพัฒนาระดับคุณภาพของวิชาชีพทั้งด้านการผลิตและนำเสนอ รายการ การวิจัยและการพัฒนารายการและผู้ชมผู้ฟัง ยอมรับเสียงสะท้อนจากผู้บริโภคสื่อ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ชม ผู้ฟังอย่างกว้างขวาง

8. หลักพื้นที่สาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีเสรีภาพในการแสดงออก และวิพากษ์ อย่างสร้างสรรค์

9. หลักความถูกต้องเที่ยงตรง ผู้ประกอบวิชาชีพต้องนำเสนอเนื้อหาที่มีความถูกต้องเที่ยงตรงต่อ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีการนำเสนอเนื้อหาที่แสดงให้เห็นให้ผู้ชมเข้าใจว่ารายการข่าวประกอบด้วยข้อเท็จจริงกับ ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ

10. วัตถุวิสัย ผู้ประกอบวิชาชีพต้องรายงานข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันโดยตรวจสอบแหล่งที่มาของ ข้อมูลอยู่เสมอ

11. หลักความไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ผู้ประกอบวิชาชีพต้องเสนอรายงานข่าว เหตุการณ์ หรือรายการทั่วไป อย่างไม่มีอคติ เอนเอียง ไม่สร้างความเกลียดชัง

12. ความสมดุล เป็นธรรม ผู้ประกอบวิชาชีพต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในการชี้แจง แสดง ความคิดเห็น โดยมีพื้นฐานบนหลักประชาธิปไตย

13. ผลประโยชน์สาธารณะ ผู้ประกอบวิชาชีพต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและ สังคมเป็นสำคัญ

14. เกียรติยศ ศักดิ์ศรี ผู้ประกอบวิชาชีพต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ ที่สร้างความเสื่อมเสีย เกียรติยศ ศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ และไม่อวดอ้าง หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิ หรือผลประโยชน์ ใดๆ ที่ไม่ชอบธรรม

จากแนวทางการนโยบายการกำกับดูแลเนื้อหาของกิจการโทรทัศน์ มีระดับการกำกับดูแล ทั้งสิ้น 4 ระดับ ได้แก่ การกำกับดูแลโดยตรงจากภาครัฐ การกำกับดูแลร่วมกัน การกำกับดูแลโดยเสมือน และการกำกับดูแลกันเองแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ ได้จัดทำแนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ ตามประกาศ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียง หรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 มีการนำเสนอเกี่ยวกับการ พิจารณาเนื้อหาที่อาจไม่เหมาะสมใน 3 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้ (แนวทางการจัดระดับความเหมาะสมของ รายการโทรทัศน์ ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียง หรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2556)

1. พฤติกรรมและความรุนแรง พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม 13 ข้อ ได้แก่ (1) การทำให้ผู้ชมเกิดความสะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว หรือวิตก (2) การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง (3) การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น (4) การใช้ความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตอื่น หรือวัตถุสิ่งของ (5) การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายร้ายแรง (6) การใช้อาวุธทำร้ายผู้อื่น ตนเอง สิ่งของ (7) การดัดแปลงสิ่งของรอบตัวให้เป็นอาวุธทำร้ายผู้อื่น ตนเอง และสิ่งของ (8) ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (9) การกระทำที่ผิดกฎหมาย เกี่ยวกับสารเสพติด แอลกอฮอล์ การพนัน และการคาบประเวณี (10) พื้นที่ หรือสถานที่เฉพาะที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก (11) เหตุการณ์ กิจกรรม พฤติกรรม หรือความเชื่อ ที่ชักจูงไปสู่อันตราย หรือเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก (12) การนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ ศาสนา สถานะ ชนชั้น หรือการแสดงที่ก่อให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่น และ (13) การใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ ปาฏิหาริย์ และเรื่องเหนือธรรมชาติ

2. เรื่องทางเพศ พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม 3 ข้อ ได้แก่ (1) ไม่นำเสนอการแต่งกายที่ไม่มิดชิด ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะและประเพณี (2) การแสดงออกถึงสัมพันธ์ทางเพศที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางเพศ และกิริยาท่าทางที่สื่อความหมายทางเพศที่ไม่เหมาะสม และ (3) คานิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคม และวัฒนธรรมไทย

3. ภาษา พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม 3 ข้อ ได้แก่ (1) การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อความหมายในเชิงลบ (2) การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ การวางารรุนแรง ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ (3) ภาษาสแลง

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการกำกับเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล

จากข้อมูลที่น่าสนใจมาข้างต้นเกี่ยวกับการกำกับเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ทั้งในด้านของเนื้อหา เรื่องเพศ ความรุนแรง การใช้ภาษา การโฆษณาและโฆษณาแฝง พบข้อสังเกตที่น่าสนใจทั้งสิ้น 6 ประการ

ประการแรก คือ การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิจารณาเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์ดิจิทัล คือ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ตลอดจนมีกฎหมายหลากหลายฉบับในการกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อมวลชน อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ในปัจจุบันการกำกับดูแลด้านนี้ขาดเจ้าหน้าที่ในการกำกับ และติดตามการกระทำความผิดด้านการนำเสนอเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์ดิจิทัล กล่าวคือ การให้เรตติ้งรายการโทรทัศน์ดิจิทัลที่ปรากฏกับเนื้อหาที่นำเสนอไม่สอดคล้องกัน นอกจากนั้น หน่วยงานภาครัฐเฝ้าระวังผู้แจ้งเบาะแสในการกระทำความผิดดังกล่าวเข้ามายังหน่วยงานภาครัฐที่กล่าวไปข้างต้น หากไม่มีผู้แจ้งเบาะแสมิเกิดการกำกับดูแลเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง คือ การที่สื่อมวลชนกำกับดูแลตนเอง โดยมีการก่อตั้งสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ที่ได้กำหนดจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสมาชิกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2555 (แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2555) และการก่อตั้งสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ที่มีการกำหนดข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าวฯ ว่าด้วย จริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553 ในหมวด 2 ว่าด้วยจริยธรรมของวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งไม่ได้มีการบังคับให้สื่อมวลชนทุกคนต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม หรือสภาวิชาชีพดังกล่าว ส่งผลให้การกำกับดูแลตนเองอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การมีคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของสำนักส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง เป็นการสร้างความรู้ในด้านจริยธรรมของสื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการประกอบกิจการ และการประกอบวิชาชีพ แต่จริยธรรมเป็นแค่กรอบในการปฏิบัติของสื่อมวลชนเท่านั้น หากสื่อมวลชนไม่มีจริยธรรมอาจยังไม่ถือว่ากระทำความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านสื่อมวลชน

ประการที่สาม คือ การเปลี่ยนแปลงการปกครองของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัยส่งผลต่อการกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อโทรทัศน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้นำประเทศแต่ละคนจะมีอุดมการณ์ และการควบคุมเนื้อหาของสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน (รจิตลักษณ์ แสงอุไร, 2559, น.102) ตัวอย่างเช่น การปกครองภายใต้รัฐบาลของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มีการประกาศใช้กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพของสื่อและประชาชน โดยมีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั้งสิ้น 3

ฉบับที่กำกับดูแลการทำงานของสื่อมวลชนคือ ประกาศ คสช. ฉบับที่ 97/2557 การขอความร่วมมือต่อการปฏิบัติงานของ คสช. และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ ซึ่งห้ามเสนอข่าวสารที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ความลับราชการ ยั่วปลุกปั่นให้เกิดความขัดแย้ง (บีบีซีนิวส์ไทย, 2018)

ประกาศ คสช. ฉบับที่ 103/2557 แก้ไขเพิ่มเติมจาก ประกาศฉบับที่ 97/2557 ซึ่งมีเนื้อหาห้ามวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิบัติงานของ คสช. โดยเจตนาไม่สุจริต เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของ คสช. ด้วยข้อมูลอันเป็นเท็จ และคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับการห้ามการนำเสนอข่าว และเผยแพร่ในสื่อต่างๆ ที่มีข้อความที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัว บิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ความเข้าใจผิดต่อความมั่นคงของชาติและส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (บีบีซีนิวส์ไทย, 2018)

ประการที่สี่ คือ เจ้าของกิจการสื่อมวลชน ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากมิติของสื่อมวลชนในฐานะธุรกิจ ส่งผลให้เจ้าของกิจการสื่อวิทยุโทรทัศน์ต้องสร้างเนื้อหาที่ได้รับความนิยมในหมู่ผู้ชม เน้นการผลิตเนื้อหาที่ซ้ำซากมากกว่าการนำเสนอเนื้อหาที่ใหม่เกินไป ซึ่งอาจไม่ได้รับความนิยมจากกลุ่มเป้าหมาย มุ่งนำเสนอเนื้อหาที่ทำให้ผู้ชมเกิดความบันเทิง สนใจในการบริโภคชิ้นงานโฆษณา และซื้อสินค้าบริการต่างๆ ที่เป็นผู้สนับสนุนธุรกิจสื่อ ตลอดจนสร้างผลกำไรให้กับเจ้าของกิจการและผู้ถือหุ้นในธุรกิจสื่อวิทยุโทรทัศน์ (สมสุข หินวิมาน และคนอื่นๆ, 2558, น.40-41)

ประการที่ห้า คือ เจ้าของกิจการสื่อสารมวลชน มุ่งนำเสนอเนื้อหาโฆษณาแฝงจากการวางสินค้าโดยการนำเสนอภาพสินค้าประกอบฉาก เช่น การวางสินค้าบนชั้นวางสินค้าในร้านมินิมาร์ท การฉายภาพป้ายโฆษณาบนทางด่วน การนำเสนอสินค้าพร้อมการสาธิตวิธีการใช้สินค้าในเนื้อหาของละคร เป็นต้น

ประการที่หก คือ ผู้ชมชอบเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทความบันเทิงมากกว่าข่าวสาร สารความรู้ ดังแสดงให้เห็นจาก 10 อันดับรายการโทรทัศน์ FREE TV & DIGITAL ประจำสัปดาห์ 03/04/2017 - 09/04/2017 ของ NIELSEN GLOBAL TAM COMMUNICATION พบว่า รายการที่มีเรตติ้งสูงที่สุดประจำสัปดาห์ คือ ละครเรื่อง อภิรณิ ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 มีเรตติ้งสูง 11.324 รองลงมาคือ รายการ The Mask Singer หน้ากากนักร้อง 2 ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เวิร์คพอยท์ มีเรตติ้ง 8.224 และลำดับที่ 3 คือ ละคร The Cupids บริษัทรักอุตลุด ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 มีเรตติ้ง 6.175 จากเรตติ้งข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเรตติ้งสูงสุด 3 อันดับแรก ต่างเป็นเนื้อหาด้านความบันเทิงทั้งสิ้น ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งเน้นความบันเทิงเหล่านี้ มีเนื้อหาที่ตอบสนองสัญชาตญาณของมนุษย์ที่เรียกว่า id ทำให้ผู้รับสารมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาเหล่านั้นมากขึ้น จากเดิมที่สื่อโทรทัศน์น่าจะออกจะมุ่งนำเสนอค่านิยมที่ดีงามในสังคม หรือ Superego ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังจากสื่อมวลชน (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2557, น.5)

3. บทสรุป

จากปัญหาและอุปสรรคทั้ง 6 ประการในที่ใช้ในการกำกับเนื้อหาของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ต้องดำเนินบทบาทในการกำกับดูแลสื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยมุ่งเน้นในด้านการกำหนดเรตติ้งให้กับด้านการนำเสนอภาพ เสียง และเนื้อหาของรายการโทรทัศน์แต่ละประเภทที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัยอย่างแท้จริง ตลอดจนมีกลุ่มงานที่ดำเนินบทบาทในการเฝ้าระวังเนื้อหาด้านพฤติกรรม เพศ และความรุนแรงอย่างเคร่งครัดมากยิ่งขึ้น

2. การส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลตนเองของสื่อวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัล โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อมวลชน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการเป็นสื่อมวลชนที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมให้นักวิชาชีพสื่อวิทยุโทรทัศน์ปฏิบัติตามกฎหมาย และจริยธรรมสื่อมวลชนอย่างเคร่งครัด

3. ภาครัฐบาลต้องให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชนในการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ชมในแต่ละช่วงวัย โดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองของภาครัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้ อาจคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน กฎหมาย และจริยธรรมของสื่อมวลชนด้วย

4. เจ้าของกิจการสื่อสารมวลชนต้องตระหนักถึงการจัดทำเนื้อหาที่มีการกำหนดช่วงวัยของกลุ่มผู้ชมที่เหมาะสมกับความเป็นจริงให้มากขึ้น โดยพิจารณาคุณภาพ เสียง เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรมความรุนแรงเพศ และการใช้ภาษา เพื่อให้กลุ่มผู้ชมได้รับชมเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถลดปัญหาพฤติกรรมเลียนแบบจากกลุ่มเด็กและเยาวชน จากการรับชมรายการในสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลอีกด้วย

5. การนำเสนอโฆษณา และโฆษณาแฝงในรายการทุกประเภทในสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลต้องมีความจริงใจต่อการนำเสนอโฆษณา และโฆษณาแฝงในรายการทุกประเภทให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 รวมถึง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 พร้อมทั้ง ควรมีการตรวจสอบเนื้อหาาร่วมกันระหว่างสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลให้เหมือนกับสถานีโทรทัศน์อนาล็อกที่มีการดำเนินการมาก่อนหน้านี้

6. การให้ความรู้ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ชมรายการโทรทัศน์ดิจิทัลทุกคนให้มีความรู้เท่าทันสื่อวิทยุโทรทัศน์ดิจิทัลให้มากขึ้น และให้ตระหนักถึงการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์มากกว่าการเปิดรับสื่อเพื่อความบันเทิง เมื่อผู้ชมมุ่งเปิดรับข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับตนเองและคนรอบครัว ย่อมส่งผลให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าในด้านการนำเสนอเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลที่มีคุณภาพดี

4. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ในการสนับสนุนด้านเวลาให้แก่ผู้เขียนในการจัดทำบทความทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

5. เอกสารอ้างอิง

- ข่าวสด. (2560, 20 มีนาคม 2560). [ออนไลน์]. เลิฟซิงกันนั้ว!! 'วันเส้น-พอลล่า'สองเพื่อนสนิท วันเดียวยอดวิว 2.4 ล้าน(คลิป). สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/entertainment/news_261860
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2557). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บีบีซีนิวส์ไทย. (2561). [ออนไลน์]. 3 สมาคมสื่อเรียกร้องให้ยกเลิกคำสั่ง คสช. คมสือ 3 ฉบับ. สืบจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-43986594>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2560, 28 มิถุนายน). [ออนไลน์]. 2017 ปีทองฝั่งเพชร "ละครเกย์" ครองจอ! ชิงเรตติ้งทีวีดิจิทัล มาทั้งดอกไม้ง่อนอื้อ. สืบค้นจาก http://m.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1498656794
- ประภาภูมิ เอี่ยมสม. (2559, 25 กรกฎาคม). [ออนไลน์]. เลสเบี้ยนใน Pop Culture ไทยอยู่ตรงไหน? สืบค้นจาก <http://www.voicetv.co.th/blog/392799.html>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. (2556). *รายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางและกลไกการกำกับดูแลที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)
- มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. (2560). [ออนไลน์]. การโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มในช่วงเวลารายการสำหรับเด็กและเยาวชน. สืบค้นจาก <http://mediamonitor.in.th>
- มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. (2558). [ออนไลน์]. จริยธรรมสื่อโทรทัศน์กับผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก: ศึกษาเปรียบเทียบโทรทัศน์ดิจิทัลช่องที่ได้รับความนิยมช่วง ตุลาคม 2557 และ มกราคม 2558. สืบค้นจาก <http://mediamonitor.in.th>
- มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา. (2557). [ออนไลน์]. การศึกษาวิเคราะห์ผังและเนื้อหารายการเดือนตุลาคม 2557 ของโทรทัศน์ดิจิทัลช่องทั่วไปแบบความคมชัดสูง. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2560. จาก <http://mediamonitor.in.th>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). [ออนไลน์]. ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประมูลคลื่นความถี่เพื่อให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเภทบริการทางธุรกิจระดับชาติ พ.ศ. 2556. สืบค้นจาก <http://broadcast.nbt.go.th/data/document/law/doc/th/560800000001.pdf>

- รจิตลักษณ์ แสงอุไร. (2559). วารสารสนเทศโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย. (2553). โทรศัพท์อินเทอร์เน็ตกับการบริโภคสื่อใหม่ในยุคสังคมข่าวสาร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 30(2) : 127
- สมสุข หินวิมาน และคนอื่นๆ . (2558). *ธุรกิจสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2555, 7 พฤศจิกายน). [ออนไลน์]. ระเบียบ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพของสมาชิกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย พ.ศ. 2555 (แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2555). สืบค้นจาก http://www.thaibja.org/?page_id=61
- สำนักข่าวอิศรา. (2560, 25 เมษายน). [ออนไลน์]. ชะตากรรมทีวี-โครงข่ายดาวเทียมและเคเบิลท้องถิ่น หลังคำสั่ง มาตรา 44. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/isranews/54982-b180360.html>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb06/%bb06-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2535*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb03/%bb03-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2531*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%a1129/%a1129-20-2551-a0001.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522* แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2541. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%a434/%a434-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%a446/%a446-20-2558-a0001.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%c204/%c204-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%cd08/%cd08-20-9999-update.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). [ออนไลน์]. *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law1/%c306/%c306-10-2560-a0003.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2560). [ออนไลน์]. *ช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล*. สืบค้นจาก <https://broadcast.nbtc.go.th/TVDigital>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2560). [ออนไลน์]. *ประวัติสำนักงาน กสทช.* สืบค้นจาก <https://www.nbtc.go.th/About/history3.aspx?lang=th-th>
- สำนักส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง. (2557). *คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.

ผู้เขียน

อาจารย์อภิญญาพัทธ์ กุลียารังสิทธิ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

การศึกษา:

ปริญญาตรี ศศ.บ. การประชาสัมพันธ์

ปริญญาโท ศศ.ม. สื่อสารมวลชน

ปริญญาเอก กำลังศึกษาปริญญาเอก คณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช